

17

Tutk

Tutkimus Kovjoen Helgabackenilla Uudenkaarlepyyn
pitäjässä v. 1934.

Kertomukseen kuuluu 3 karttaa, 3 valokuvaa
(lev. 9718-20), M.l. 9952 ja lyijykynäpiirros.

Käydessäni v. 1933 Kovjoen kylässä huomautti minulle opettaja Emil Kjellberg, että Helgabackenilla oli, n. 10 m kaakkoon A. Hackmanin v. 1923 tutkimasta rauniosta III vielä eräs tarkastamaton kohta, jossa näkyi kiviä ja luumuruja ja joka nuorisoseuran talolle johtavan oikopolun varrella sijaiten oli kulumisen ja penkomisen vaaralle alttiina. Kun minulla ei silloin ollut mukana Hackmanin laatimia Helgabackenin karttoja, en ruvennut paikkaa heti tutkimaan. Sen sijaan sain tämän tehtävän kuluvan vuoden kenttätöohjelmaani.

Mainittu paikka on kalliolla melkein samassa rivissä Hackmanin tutkimien kolmen raunion kanssa (kartta 1). Opettaja Kjellbergin näyttämä luumurujen löytökohta on aivan polun sivussa ja merkitty kirjaimella E kartalle 2. Siitä koilliseen päin oli matalan kalliopengermän juurella pieni kivikoko. Se samoinkuin palanen polkua kohdasta E ylöspäin tarkastettiin mitään löytämättä. Vasta aivan kalliopengermän sivusta löytyi eräästä halkeamasta pari palanutta luumurua. Tämä saattoi ajattelemaan, että itse pengermän päällä oli ollut hautaraunio, josta kivet olivat alas viskeltyjä ja luumurut alas valuneita. Tämä teoria osoittautuikin oikeaksi. Pengermän päällä oli runsaasti poltettuja luumuruja (9952) n. $1\frac{1}{2}$ m:n laajuuisella alueella, osaksi kalliota peittävässä sammalturpeessa mutta etupäässä kuitenkin gneisikallion syvenyksissä ja halkeamissa, kuten kartasta 2 näkyy. Mitään esineitä ei löydetty, vaikka lähes jo irti lohkeilleet kallion pintakap-

~~pa~~aleet väännettiin kangilla paikoiltaan, joten kalliopalkeamat saatiin tarkastetuiksi aivan pohjiaan myöten. Kiviä oli luiden päällä enää vain 4 kappaletta. Ilmeisesti on raunio aikanaan kokonaan purettu ja kivet siitä heitelty paitsi ensinnä tarkastetulle paikalle luualueen eteläpuolelle myös sen itä- ja kaakkoispuolille, missä parissa kohden oli kivikasaumia. Hautaus lie-nee, kuten Hackmanin tutkimat rauniot, roomalaiselta rautakaudelta (per. c). Raunion alkuperäisen pohja-alan korkeus yli NN:n oli vaakitukseni mukaan 18,90 - 19,20 m. Samalla vaakitsin Helgabackenin länsipuolella olevan Biggasin jokivarsitasangon raunioiden kohdalla, saaden siitä korkeusluvun 13,83 m. Epäilemättä on tasanko Helgabackenin raunioiden rakentamisaikana ollut vielä meren lahtena. Vaakitukseni aloin tarkkavaakituksen kiintopisteestä n:o 1191. Helgabackenin laen korkeudeksi arvioisin n. 25 m.

Professori Hackman on kartalleen 1 Helgabackenin länsirinteelle, Biggasin riihen koillispuolelle merkinnyt yhden uhrikuopan. Paikalla oli kalliossa, ei aivan lähellä toisiaan, kaksikin koloa, mutta ne olivat aivan selvästi luontaisia, vaikka niitä on tietysti saatettu käyttää samanlaisiin tarkoituksiin kuin uhrikuoppia.

V:n 1922 kertomuksessani Helgabackenista olen maininnut op. Kjellbergin mukaan, että mäeltä kerrotaan joskus löydetyn ^{tyneen} hillebardin tapaisen asean, josta oli taottu vesuri. Tuo vesuri oli nyttemmin löytynyt ja sen hallussapitäjä, maanviljelijä Wiljam Hermansson Kovjoelta, toi sen nähtäväkseni. Se ei näytä alkuaan olleen esihistoriallinen esine, vaan ehkä maasepän tekemä saha, joka on sitten vesuriksi muovailtu. Tein siitä jokatapa-uksessa pikapiirroksen, jonka liitan tähän. Mitään muinaistieteellistä merkitystä esineellä ei käsittäakseni ole.

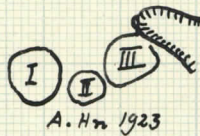
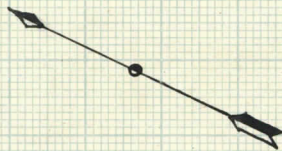
Paikkakuntalaisten pyynnöstä koottiin sekä Hackmanin tutkiman raunion I että minun nyt tarkastamani raunion paikalle pieni kivikumpu muistomerikiksi.

Vielä mainittakoon että Helgabackenin hautaraunioalue on

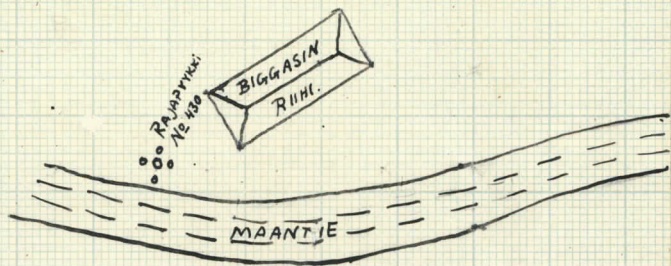
askettiin tapahtuneessa maanjaossa opettaja Kjellbergin toimesta
erotettu rajasampailla 427-430. muinaisjäännösalueeksi.

Tutkimukset paikalla suoritettiin syyskuun 15-17 p.1934.

⁴
Arne Ayräpää⁴.

A* xC.
⊙ N
Bx xD.

Kartta 1.

UUDENKAARLEPYYN PIJÄJÄ. KOVJOKI.
HELGABACKEN

I-III. A. HACKMANIN V. 1923 TUTK. RAUNIOT
(LISÄTYT KARTALLE A. HACKMANIN KARTASTA RIIHEN MUKAAN).

IV. A. ÄYRÄPÄÄN V. 1934 TUTK. RAUNION PÖYKE.

0 5 10 15 20 25 30 M.

Aarne Äyräpää. 17. 9. 1934.

Kartta 2. UUDENKAARLEPYYN PITÄJÄ
HELGABACKEN KOVJOEN
KYLÄSSÄ.

2 cm = 1 m (1:50).

— — — — — TUTKITUT ALUEET.
0.12-1.92 KORKEUSM. YLI K.P:n.

••••• PALANEITA LUUMURUJA.

Arne Angräpää

15 & 17. IX. 1934

Kartta 3.

UUDENKAARLEPYYN PITÄJÄ · KOVJOKI.

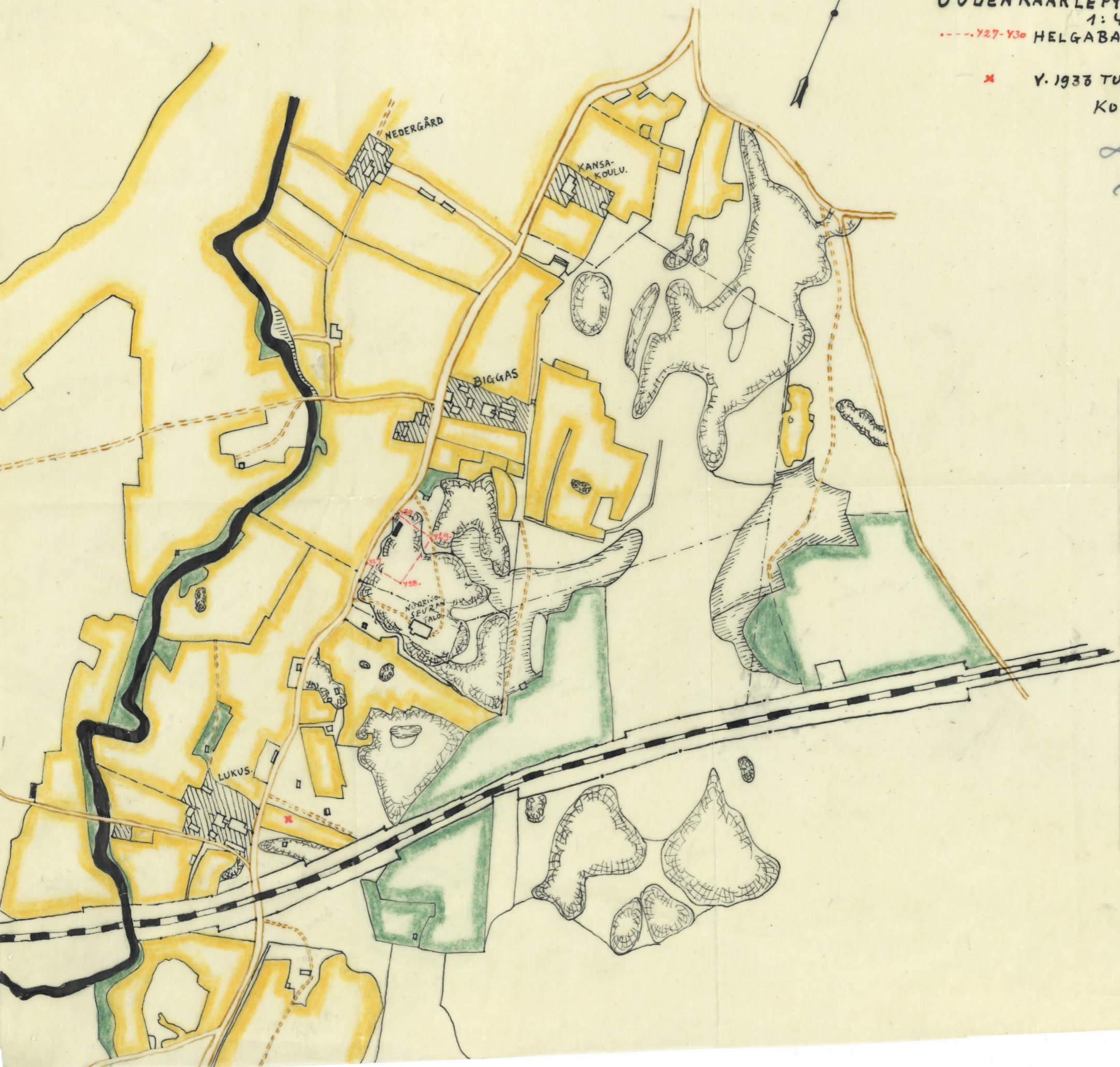
1:4.000.

-----Y27-Y30 HELGABACKENIN MAANJAOSSA EROTETTU
HAUTARAUNIO-LOHKO.

* Y. 1933 TUTKITTU KIVIKAIVO

KOP. 29.8.1933 Sams Äyräpää.

Liittyä A. N:n karto-
mukseen v: lta 1934.

AH-23. AA-34
↓ ↓

Lev. 9718.

1. Helgabacken länsiluoteita.
Nuorisoseuran talo keskeltä oikealle, sen vas. puolen mäen juurella Biggasin riihi. Sen takana vasem. puolen A. Hackmanin kaivauspaikka v. 1923, oik. puolen A. A:n kaivauspaikka v. 1934. Etualalla Koujokeen laskevaa Biggasin jokea.

lev. 9719.

2. Kaivausalue v. 1934 jokseenkin lännestä (hieman WSW) päin. Kiijaimet A, C ja E viittaavat vastaaviin kiijaimiin kartalla.

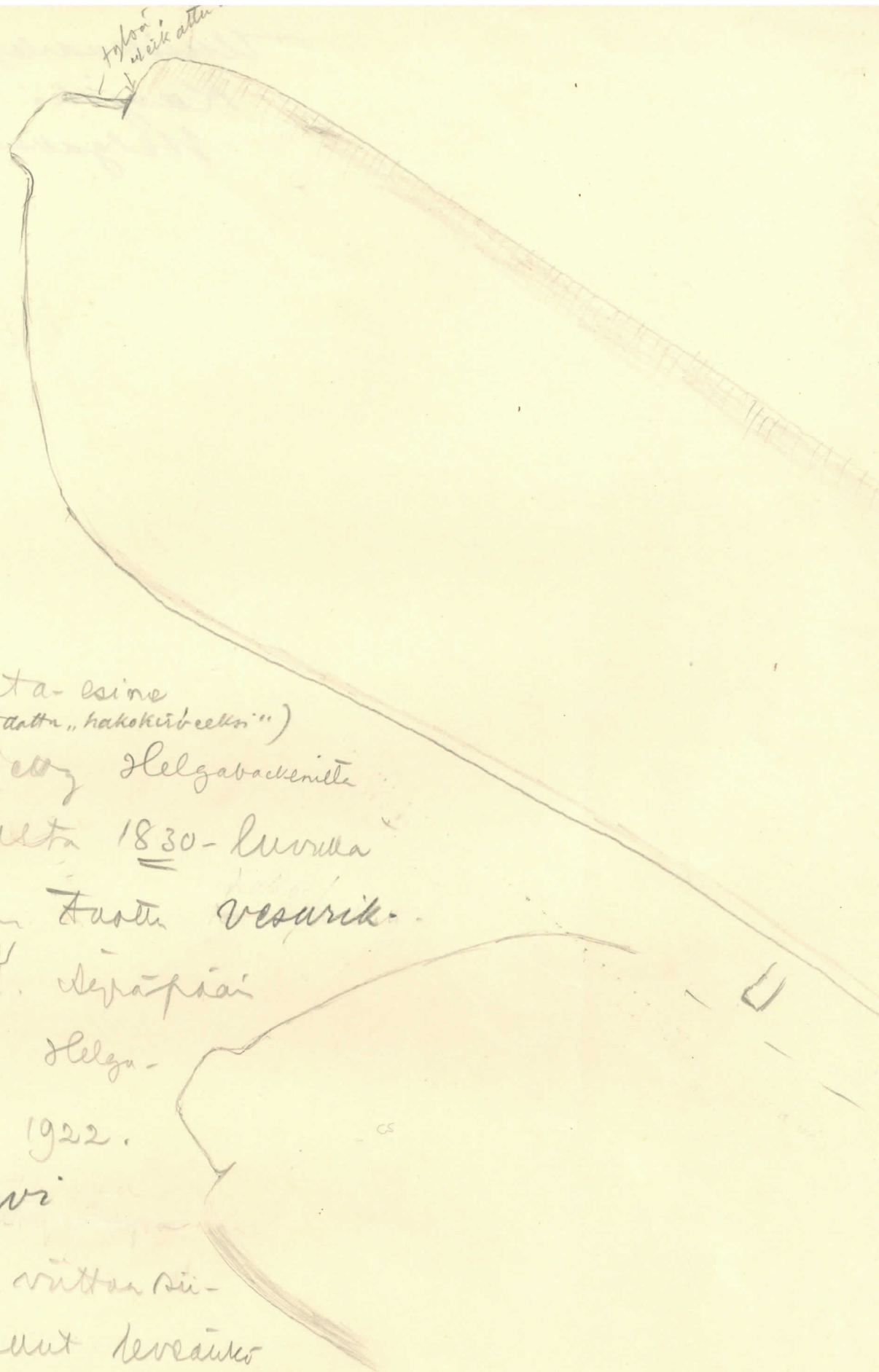

lev. 9720.

3 Hautausmaunon polya eli palandien luiden löytö-alue jokseenkin etelästä (hieman SSE) päin. Luu-alueen "oukat" merk. suunnilleen granaattisilla pisteillä.

Naming:
Viljam Hermanzonika;
Näpärleby soide
Kavjaki.
(adr. Kavjaki)

Omiteinen kauta-esine
(suomal. saha, joka tahtu "kakokirveksi")
~~paron~~ löydetty Helgabackenista
Sammalee delta 1830-luvulla

Ju senjälkeen tuotti vesarik.
(grantsihakka)
Sif. Mai. A. Lepäpää
kertomuksensa Helga-
backenista vuodelta 1922.

Ruodon Typpi

Toiselta puolelta vuttua si-
hen, että ase^{on} ollut leveämpi
alasaarta alkuaan, mutta
kätetty siten ruotoa muo-
dostettavana osaksi kaksin-
kerron. Hamara atassu-
taan myöskin laotuksi ta-
sa sekini tai ainakin nykyi-
seen ruotoansa myöhemmin.
Lähellä toista puolelta kärkeä "ki-
kattu" (löytymisen jälkeenkäit?) pala pois.

Ny Marken
Ravjok
Helgabacken.

1/1.

akupes. Most nout reuna.

x (Kopiering i skedd av denna!)

AA 16/9 34